

НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ”

КАТЕДРА „МЕНИДЖМЪНТ И ИСТОРИЯ НА СПОРТА”

Р Е Ц Е Н З И Я

**на проф. Петър Александров Банков, доктор,
на дисертационен труд на Кемал Арас, докторант на редовна
форма на обучение към катедра „Мениджмънт и история на
спорта” на тема: „Развитие на традиционните спортове в
Османската империя”,
за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”.
Научна специалност „Теория и методика на физическото
възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната
физкултура)”. Професионално направление 7.6. Спорт**

Научен ръководител: проф. Лозан Митев, доктор

1. Данни за докторанта

Кемал Арас е роден на 27.10.1968 г. в Саръкамъш. Завършва последователно: начално, основно и средно образование в Саръкамъш, специалност „Педагогика на обучението по история” в Педагогическия факултет „Кязъм Карабекир” на университета „Ататюрк” (1986-1990 г.); магистратура по специалността „Съвременна история” в института по социални науки на „Кавказ”.

Професионалната дейност на докторанта, вкл.: начален учител по история в гимназията в Аракълъ, Трабзон (1992-1994 г.); преподавател по „Принципи на Ататюрк” и „История на реформите” в университета „Кавказ”. В този момент е преподавател във Факултета по физическо възпитание и спорт в Саръкамъш.

Прави впечатление, че образователната квалификация, професионалната подготовка и реализация на Кемал Арас е тясно свързана с продължение на повече от 31 години със специалността

история. Това е солидна предпоставка и следствие той да се мотивира и насочи към разработване на дисертационен труд в областта на спорта, с тема: „Развитие на традиционните спортове в Османската империя”.

2. Данни за дисертационния труд

Дисертационният труд на Кемал Арас на тема „Развитие на традиционните спортове в Османската империя” е разработен в обем от 168 стандартни страници. Съдържанието на труда в логическа последователност, включва: увод; 3 глави (постановка на проблема; цел, задачи и методика на изследването; традиционни спортове в Османската империя; заключение, изводи и препоръки; библиография (33 оригинални архивни документи в османския архив на Министерския съвет на Република Турция (в периода 1196-1328 г.); литературни източници общо 198. От тях: 8 на кирилица; 11 на латински език; 179 на турски език; енциклопедии – 6; интернет страници – 2; приложения; списък на османски падишаси, които са се занимавали с вид спорт; списък на обеликсите на стрелци, които съществуват в Истанбул. Това са едни от крайните продукти на изследването.

3. Актуалност, структура, съдържание и приноси на дисертационния труд

Развитието на спорта, в частност на традиционните спортове в Османската империя е недостатъчно изследвана тема. Представлява интерес и има непреходно значение за историята на физическото възпитание и спорта през различните периоди на създаване и развитие на турската държава от появата на Османската империя до наши дни. Тази историческа тема е сравнително сложна от гледна точка на проучване на процесите на развитие на Турция – като държава със специфични: териториално-административна структура;

политически, военни, културни, икономически, идеологически, религиозни и други събития.

Структурата на дисертационния труд е в съответствие с изискванията за разработка на този вид трудове.

В синтезиран вид представям някои основни моменти на анализа, оценката, приносите и препоръките с оглед по-нататъшно усъвършенстване на труда.

Цел на изследването – „Изследване на функциите, организацията и военното, политическо, социално и обществено значение, спортните дейности и игри, традиционно практикувани и/или покровителствени от управляващата класа в Османската империя в различните периоди на нейното развитие“. За изпълнение на целта са формулирани във взаимна връзка три научноизследователски задачи. Докторантът компетентно ползва научни методи: проучване и анализ на литературни и архивни документални източници; показатели за анализ на получената информация през отделните етапи на изследването; структурно-функционален анализ на появата и развитието на традиционните спортове в Османската империя.

Уводът на труда е професионално, убедително разработен (4-6 стр.). Въз основа на предварително изследване докторантът обосновава появата и развитието на видовете традиционни спортове (спортни игри, спортни дейности, занимания със спорт) в условията на турските държави от Великата хунска държава до Османската империя.

В глава първа на труда „Постановка на проблема“ (стр. 7-27) са представени: информация за тюрките и Османската империя; географски и етнико-религиозна специфика; разпространение и миграция на тюркските народи; територията на Османската империя по време на нейния златен век, Султан Сюлейман II. В различни периоди от време Османската империя е владеела територия,

включваща общо 48 страни, обособени в 4 групи (Европа, Кавказки регион; Близък изток; Африка - (фиг. 5). В страните в Европа е включена България заедно с Македония, Сърбия, Гърция, Черна гора, Босна и Херцеговина, Хърватия, Косово, Румъния, Молдова, Полша, Украйна, Унгария, Словакия и Албания.

Кемал Арас изследва и представя периодизация на развитието на Османската империя от нейното основаване (1299-1452 г.) до периода на разпадане и унищожаване (1908-1923 г.).

Докторантът анализира съвременната политика и стратегия на международни институции (UNESCO) и спортни организации – Международната асоциация на традиционните спортове и игри (ETSCA); Международната асоциация „Спорт за всички“ (TAFISA); понятиен апарат; връзката на развитието на традиционните спортове с: културата; спецификата на традиционните спортове; оползотворяване на свободното време; здравето на населението в отделните страни.

Обосновава квалификация на традиционните спортове чрез категории, според: социалният статус; традиционни видове движения на човека (във видове традиционни спортове). На тази основа анализира: спортните традиции преди и по време на Османската империя (вкл.: видове спортни прояви; място на практикуване на традиционните спортове; спортът и Османската държава; класификация на традиционните спортове и игри в Турция).

В глава трета на труда – „Традиционни спортове в Османската империя“ (стр. 34-138) са представени резултати от изследването, вкл. организация на спорта в Османската империя. В тази част на труда е предоставен богат спектър от информация свързана със спецификата (и многообразието) на отделните спортове – същността на спорта; понятиен апарат, форми на организация на спорта в Османската империя – текета (ложи, културни и религиозни центрове предимно в големите градове на империята); вакъфи (фондации –

форма за постоянна институализация и организация на спорта); агалък като форма за временна организация на спорта); спортната атика и добродетелите на участващите в обучение, практикуване и състезания по отделните видове спорт; формите и техниките на практикуване на спорта.

Докторантът прилага собствена методика, вкл. в последователност (показатели); същност на състезателния елемент в традиционния спорт; организация на състезанията; място и време на провеждане на състезанията; награди; социални групи участващи в състезанията; социално-културно значение на състезанията; отношение на султаните към спорта. Тези показатели са приложени при проучване и анализ на исторически литературни източници по развитието на общо 16 вида спорт (45-71 стр.), борба; ловджийство; стрелба с лък; конни състезания; игри на джирит; игри на кабак (стрелба с лък по златна топка); чоген поло (удряне на топка с щик); хвърляне на копие; гьокбьорю (спорт, който се практикува за целите на военното обучение); матрак (игра на топка); вдигане на боздуган и други.

Разбираемо, борбата е представена най-детайлно като приоритетен традиционен спорт в отделните периоди на създаването и функционирането на Османската империя.

Посочените в трета глава на труда резултати от изследването следва да се приемат като положителна оценка и принос, на проявената компетентност на докторанта.

Кемал Арас представя по темата на дисертационния труд 3 публикации (2 под печат в НМС „Спорт и наука“). От тях в две той е самостоятелен автор. Публикациите са свързани с: традиционните спортове; борбата сред тюрските племена; мястото на борбата в литературата, фолклора и традициите в Османската империя.

Част от констатираните на вътрешната защита на труда несъвършенства и препоръки са взети в предвид и са отразени в

неговото представяне за публична защита. Подчертавам: таблиците на 26 стр. за броя на лицензираните спортисти и действащите съдии към Федерацията по традиционни спортове (за периода 2007-2014 г.), не са свързани с темата на дисертационния труд; формулираните препоръки са ограничени, и са без адресант. Целесъобразно е, в бъдеще да продължат историческите изследвания свързани с развитието на традиционните спортове в отделните региони, вкл. в страните в състава на Османската империя.

Структурата и съдържанието на автореферата се нуждаят от усъвършенстване, вкл.: представяне на съдържанието на глава първа на труда; онагледяване на резултатите от изследването; формулиране на приносите.

Основни приноси на дисертационния труд: обогатена е теорията, получена е стойностна информация за развитието на традиционните спортове в Османската империя; чрез приложение на авторски подход и методика са изследвани и анализирани специфични характеристики на появата и развитието на 15 основни традиционни спортове в отделните периоди на развитието и функционирането на Османската империя; проучени са голям брой с позиция на докторанта литературни и оригинални архивни документи, което е доказателство за професионалната подготовка на докторанта; резултатите от дисертационния труд имат практическо приложение в историята на физическото възпитание и спорта в Република Турция.

Процедурата по подготовката на докторанта, разработката, вътрешното обсъждане и публичната защита на дисертационния труд на Кемал Арас са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на Академичния състав на Република България (ЗРАСРБ); Правилника за приложение на ЗРАСРБ; Наредбата на НСА „Васил Левски“ за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“.

4. Заключение

Въз основа на гореизложеното в рецензията предлагам на членовете на Научното жури да решат: присъждат на Кемал Арас образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност – „Теория и методика на физическото възпитание и спорта (вкл. Методика на лечебната физкултура)”.
Професионално направление 7.6. Спорт.

25.05.2017 г.

София

Рецензент:

/проф. Петър Банков, доктор/